

Razvoj voćarskog obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva uz potpore Europske unije

Šalata, Lucija

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:

**Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek /
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:151:119350>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-18**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical
Sciences Osijek - Repository of the Faculty of
Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA OSIJEK
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI

Lucija Šalata

Prijediplomski stručni studij Vinogradarstvo-vinarstvo-voćarstvo

**Razvoj voćarskog obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva uz potpore
Europske unije**
Završni rad

Osijek, 2024.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA OSIJEK
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI

Lucija Šalata

Prijediplomski stručni studij Vinogradarstvo-vinarstvo-voćarstvo

**Razvoj voćarskog obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva uz potpore
Europske unije**
Završni rad

Povjerenstvo za ocjenu završnog rada:

1. Izv. prof. dr. sc. Snježana Tolić - mentor
2. Red. prof. Tihana Sudarić - član
3. Dr.sc. Olgica Klepač - član

Osijek, 2024.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera Osijeku

Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek

Preddiplomski stručni studij Vinogradarstvo-vinarstvo-voćarstvo

Lucija Šalata

Razvoj voćarskog obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva uz potpore Europske unije

Sažetak: Cilj ovog rada je objasniti važnost poljoprivrede i voćarstva te ulaganja u tu granu poljoprivrede. U radu je pojašnjen organizacijski oblik obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo, njegov razvoj kroz povijest, popis djelatnosti kojima se može baviti. Opisano je stanje voćarstva u Republici Hrvatskoj te sustavi koji podržavaju poljoprivredu (APPRR, ARKOD, FADN). Pojašnjena je politika Ruralnog razvoja te Strateški plan Zajedničke poljoprivredne politike te je naveden primjer za uspješno iskorištavanje mjere Europskih fondova na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu.

Ključne riječi: voćarstvo, ruralni razvoj, obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo, Europska unija

31 stranica, 3 slike, 4 tablice

BASIC DOCUMENTATION CARD

Josip Juraj Strossmayer University Osijek

Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek

Lucija Šalata

Development of a fruit growing family farm with the support of the European Union

Summary: The aim of this paper is to explain the importance of agriculture and fruit growing and investments in this branch of agriculture. The paper explains the organizational form of the family farm, its development throughout history, and the list of activities it can engage in. The state of fruit growing in the Republic of Croatia and the systems that support agriculture (APPRR, ARKOD, FADN) are described. The policy of Rural Development and the Strategic Plan of the Common Agricultural Policy were explained, and an example of the successful use of European funds on a family farm was given.

Keywords: fruit growing, rural development, family farm, European Union

31 pages, 3 figures, 4 tables

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. MATERIJALI I METODE.....	3
3. REZULTATI I RASPRAVA.....	4
3.1. Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo.....	4
3.1.1. Razvoj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava kroz povijest.....	5
3.1.2. Djelatnosti obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava.....	6
3.1.3. Nositelji i članovi obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva.....	7
3.1.4. Upis obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva u upisnik OPG-a.....	7
3.1.5. Ekonomska veličina obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva.....	8
3.2. Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju.....	11
3.3. Voćarstvo kao važna poljoprivredna grana.....	13
3.4. Zajednička poljoprivredna politika i potpore europske unije za razvoj obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva.....	18
3.4.1. Program ruralnog razvoja.....	19
3.4.2. Strateškim planom Zajedničke poljoprivredne politike 2023.-2027.....	20
3.5. Primjer iskorištavanja EU fondova.....	21
4. ZAKLJUČAK.....	23
5. POPIS LITERATURE.....	24
POPIS TABLICA.....	26
POPIS SLIKA.....	26

KRATICE

AGRONET elektronička aplikacija namijenjena za pomoć poljoprivrednim gospodarstvima i ostalim korisnicima u ostvarivanju prava na potpore u poljoprivredi

ARKOD Evidencija uporabe poljoprivrednog zemljišta na području Republike Hrvatske

APPRRR Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

EPFRR Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj

EMRR Europska mreža za ruralni razvoj

EU Europska unija

EVPG Ekonomska veličina poljoprivrednog gospodarstva

FADN (eng. Farm Accountancy Dana Network) kalkulator služi za dobivanje podataka o ekonomskoj veličini poljoprivrednog gospodarstva

IAKS Integrirani administrativni i kontrolni sustav

ISAPP Centralizirana elektronska baza podataka

OPG Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo

OIB Osobni identifikacijski broj

ZPP Zajednička poljoprivredna politika

1. UVOD

Poljoprivreda je jedna od primarnih ljudskih djelatnosti. Sposobnost proizvodnje hrane od iznimne je važnosti za čovjekov život i samim time ljudima je omogućen boravak na jednome mjestu. Rastom populacije i modernizacijom društva javlja se sve veća potreba za proizvodnjom hrane. Obiteljska poljoprivredna gospodarstva (OPG) svoje početke upravo nalaze u potrebi proizvodnje hrane, a samim time imaju i dugu tradiciju i izniman doprinos u ruralnom razvoju. Obiteljska poljoprivredna gospodarstva se tradicionalno usmjeravaju na poljoprivrednu proizvodnju, odnosno na proizvodnju voća, povrća i žitarica. Osnivanje obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva velik je izazov za nositelja buduće poljoprivredne aktivnosti jer traži značajne izdatke, kao i početni kapital u proizvodnim resursima i novcu.

Ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju započela su ulaganja u sve gospodarske sektore pa tako i u poljoprivredu. Započeti su mnogi projekti sufinancirani sredstvima Europske unije, a dio koji najviše zanima hrvatske poljoprivrednike su Europski poljoprivredni fondovi putem kojih se provodi Zajednička poljoprivredna politika.

Zajednička poljoprivredna politika (ZPP) odraz je europskog zajedništva. ZPP je politika koju čine programi i njihove mjere ili intervencije kojima se intervenira u sektor poljoprivrede u cilju povećanja konkurentnosti. Hrvatska je ulaskom u EU uskladila svoje nacionalno zakonodavstvo i politike potpora sa ZPP-om. To je usklađivanje teklo kroz dvije faze: do 2013. godine u predpristupnom razdoblju do srpnja 2013. stjecanjem punopravnog članstva u EU, a zatim u razdoblju nakon toga kroz proces usvajanje reformi zajedničke poljoprivredne politike Europske unije (Popović, 2018.).

U cilju poticanja ruralnog razvoja, života na selu i bavljenja poljoprivredom Hrvatska provodi drugo programsko razdoblje fondovskog financiranja poljoprivrede i ruralnog razvoja. U prvom programskom razdoblju od 2014.-2020. te prijelaznom od 2021.-2022. provodilo se 19 mjera bazirane u okviru Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske. U drugom programskom razdoblju koje je u tijeku provodi se program pod nazivom Strateški plan Zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske 2023.-2027. (Strateški plan, 2023.).

Cilj ovog rada je objasniti važnost ulaganja u poljoprivredu te voćarstva kao bitnu granu poljoprivrede te prikazati sustave koji sudjeluju u organizaciji poljoprivrednih djelatnosti. Ovaj rad daje pregled vrijednih informacija koje su potrebne novim poljoprivrednim poduzetnicima pri osnivanju i razvijanju voćarskog obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva uz potpore Europske unije.

2. MATERIJALI I METODE

Materijali koji su korišteni u izradi završnog rada su znanstvena i stručna literatura, zakoni i propisi Republike Hrvatske i Europske unije te stručni članci objavljeni na internetskim portalima.

Osnovna istraživačka metoda koja je korištena u radu bila je internetska pretraga koja je davala veliki izbor različitih izvora informacija od kojih su korištene samo sigurne i provjerene stranice. Korištene su službene stranice Ministarstva poljoprivrede, Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, Arkod-a, Zakoni iz Narodnih novina, Hrvatska enciklopedija, podatci iz Državnog zavoda za statistiku te vlastiti izvori u prikazu izabranog primjera iskorištavanja Europskih fondova na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu specijaliziranom za voćarsku proizvodnju.

Iz pregledanih materijala i sakupljenih informacija u radu je napravljen povijesni prikaz razvoja obiteljskih poljoprivrednih gospodarstvima, suvremena definicija OPG-a i koraci pri njihovom osnivanju i osnaživanju. Rad donosi pregled razvoja voćarske proizvodnje u Hrvatskoj kao i usporedne analize proizvodnje voća za izabrane godine. Nadalje, načinjen je osvrt na potporne institucije i aplikacije, odnosno na njihove funkcionalne elemente u provedbi zajedničke poljoprivredne politike koji utječu na prijave za intervencije/mjere različitih programa financiranih iz europskih fondova. Navedeno je korišteno u prikazu razvojnog puta izabranog OPG-a.

U pisanju završnog rada korištene su metoda analize, metoda deskripcije, metoda sinteze i metoda interpretacije.

3. REZULTATI I RASPRAVA

3.1. Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo

Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo (OPG) svoju osnovu nalazi unutar obitelji i/ili kućanstva. Poljoprivrednik unutar svog OPG-a samostalno obavlja djelatnost poljoprivrede i ostale djelatnosti povezane s poljoprivredom, radi stvaranja dohotka. Prema važećem Zakonu o obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu, u članku 3. se navodi da je OPG strateški važan organizacijski oblik poljoprivrednog gospodarstva u Republici Hrvatskoj (Zakon, 2023.).

„OPG je organizacijski oblik gospodarskog subjekta poljoprivrednika fizičke osobe koji radi stvaranja dohotka samostalno i trajno obavlja djelatnost poljoprivrede i s njom povezane dopunske djelatnosti, a temelji se na korištenju vlastitih i/ili unajmljenih proizvodnih resursa te na radu, znanju i vještinama članova obitelji.“ (Zakon, 2023.)

Definicija obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva ističe da se upravo OPG temelji na zajedničkom radu svih članova obitelji, što potvrđuje i Defilippisovo socio-ekonomsko određenje obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva u kojemu Defilippis (2005) navodi da obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo čine tri temeljna elementa, a to su: obitelj ili kućanstvo, te posjed i gospodarstvo u užem smislu. Obitelj, kao temeljna društvena zajednica, doprinosi biološkoj reprodukciji, ali u obitelji, kao i u svakoj zajednici, postoje određeni odnosi među članovima koji doprinose opstanku svih članova obitelji i njihovoga gospodarstva. Nadalje, Defilippis objašnjava posjed kao vlasništvo obitelji, odnosno obiteljsko nasljeđe koje se naraštajima nastoji očuvati, ali i povećati prema mogućnostima, kako bi se osigurala materijalna podloga obiteljske egzistencije. Gospodarstvo, ističe Defilippis, predstavlja proizvodnu jedinicu i ukupnu radnu snagu unutar obitelji. Gospodarstvo kao proizvodna jedinica sastoji se od posjeda, a ukupna radna snaga obitelji, prema pojedinačnim mogućnostima, angažira se u obradi posjeda i proizvodnji poljoprivrednih dobara.

Kako bi OPG kao organizacijski oblik gospodarstva dobro funkcionirao, važno je da se sva tri temeljna elementa OPG-a međusobno povezuju i nadopunjuju stvarajući čvrste temelje za sve bolji i vidljiviji napredak OPG-a.

Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo kao organizacijski oblik ima svoje korijene u prošlosti. Svako gospodarstvo ima određene djelatnosti kojima se bavi i one čine temelj njihove organizacije. Svaki OPG ima svoje nositelje i članove. Kako bi se bolje razumjela svrha i cilj osnivanja i rada unutar obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, važno je upoznati razvoj OPG-a kroz povijest, pojedine djelatnosti OPG-ova te razumjeti tko može biti nositelj, a tko su članovi OPG-a.

3.1.1. Razvoj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava kroz povijest

Obiteljska poljoprivredna gospodarstva svoje početke nalaze još u primitivnim plemenskim zajednicama, u kojima su, kako ističe Defilippis (2005.), vlasništvo nad posjedom i radna snaga zajednički pa su i proizvodnja i potrošnja zajedničke. U plemenskim zajednicama je posjeda, tj. zemljišta bilo u izobilju, a bogatstvo se mjerilo u radnoj snazi koja je obrađivala posjed i time doprinosila proizvodnji.

Defilippis (2005.) navodi da se u robovlasničkom sustavu pojavljuje institut vlasništva na jednom ili oba elementa proizvodnje, odnosno vlasništvo nad posjedom i/ili nad radnom snagom. Institut privatnog vlasništva nad zemljištem kao čimbenikom proizvodnje, prema Defilippisu, utemeljen je upravo u robovlasničkom sustavu i zadržao se sve do danas. U feudalizmu se, ističe Defilippis, pojavljuje i širi nov oblik organizacije „malog“ zemljoposjednika koji sa svojom obitelji posjeduje i obrađuje zemljište te živi od plodova sa svojega gospodarstva. Upravo u feudalizmu nastaje temeljno obilježje obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva, a to su posjed (mali) i obiteljski rad.

Defilippis (2005.) navodi da se u 20. stoljeću počinju oblikovati dva tipa poljoprivrednog gospodarstva, a to su obiteljski i farmerski (poduzetnički). Prema Defilippisu obiteljskome gospodarstvu je cilj opskrbiti domaćinstvo i osigurati opstanak obitelji, a poduzetničko gospodarstvo ima za cilj ostvarivanje dohodak uz najveći mogući dobitak.

Poljoprivredna gospodarstva prolazila su složen razvoj. U kapitalizmu su, zahvaljujući industrijalizaciji, osigurali veće posjede, ali su tijekom socijalizma mnogi izgubili značajan dio svoga zemljišta. Važno je naglasiti da su obiteljska poljoprivredna gospodarstva, unatoč svim promjenama i izazovima tijekom stoljeća, uspjela sačuvati svoje temeljno obilježje - obiteljski rad. Upravo ih taj obiteljski rad čini posebnima.

3.1.2. Djelatnosti obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava

Prema Zakonu o obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu (Zakon, 2023.) djelatnost poljoprivrede obuhvaća bilinogojstvo i stočarstvo te s njima povezane djelatnosti. Pomoćne djelatnosti u poljoprivredi, prema ovom Zakonu obavljaju se korištenjem, obradom i održavanjem zemljišta, uzgojem, žetvom ili berbom bilja, držanjem i/ili uzgojem te korištenjem stoke, a obuhvaćaju proizvodne djelatnosti radi proizvodnje poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda. U ovom Zakonu navode se i dopunske djelatnosti, a to su proizvodne i uslužne djelatnosti povezane s poljoprivredom koje omogućuju bolje korištenje proizvodnih kapaciteta te bolje korištenje znanja, vještina i rada članova OPG-a.

Status OPG-a se obavezno odabire pri upisu u Upisnik OPG-ova. Pri tome se odabire jedan izbor od četiri ponuđena statusa u ovisnosti o djelatnostima OPG-a. To su 1) OPG za proizvodnju, 2) OPG za proizvodnju i preradu, 3) OPG za proizvodnju i usluge i 4) OPG za proizvodnju, preradu i usluge.

OPG odabire status ovisno o dopunskim djelatnostima. Prema Pravilniku o Upisniku obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava brojne su dopunske djelatnosti koje se mogu obavljati na OPG-u (Pravilnik, 2023). Dopunske djelatnosti su u Pravilniku o Upisniku obiteljskih gospodarstava kategorizirane u pet kategorija, a to su: 1) Proizvodnja poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda na OPG-u, 2) Proizvodnja neprehrambenih proizvoda i predmeta opće uporabe na OPG-u, 3) Pružanje usluga na OPG-u, 4) Pružanje ugostiteljskih, turističkih usluga na OPG-u, te 5) Pružanje ostalih sadržaja i aktivnosti na OPG-u. U Prilogu 6 ovog Pravilnika navedene su konkretne djelatnosti koje su karakteristične za određenu kategoriju.

3.1.3. Nositelji i članovi obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva

Prema Zakonu o obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu, nositelj OPG-a je izabrani član OPG-a koji je nositelj prava i obveze, a kao odgovorna osoba predstavlja obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo i upravlja njime. Nositelj OPG-a je punoljetna fizička osoba koja upravlja obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvom te se kao odgovorna osoba vodi u Upisniku obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava. Obzirom da obiteljska poljoprivredna gospodarstva obavljaju i dopunske djelatnosti, u Upisnik obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava potrebno je upisati i nositelja dopunskih djelatnosti, a to prema Zakonu o obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu može biti nositelj OPG-a ili član OPG-a (Zakon, 2023).

Zakon o obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu u članku 21. opisuje OPG s jednim članom te navodi da nositelj i jedini član tog OPG-a može prilikom upisa u Upisnik navesti privremenog nositelja OPG-a za slučaj potpunog gubitka radne i/ili poslovne sposobnosti ili za slučaj smrti. Privremeni nositelj može biti iz redova krvnog srodnika ili druga osoba uz pristanak nositelja. Članovi obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva su punoljetni članovi obitelji i/ili kućanstva. Prema Zakonu o obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu, obiteljsko kućanstvo čine braćni drugovi, izvanbraćni drugovi, osobe u formalnom ili neformalnom životnom partnerstvu, kao i njihova djeca te druge osobe koje zajedno žive u zajedničkom kućanstvu. Nositelju OPG-a, prema Zakonu o obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu, u obavljanju svih poslova gospodarske djelatnosti poljoprivrede i dopunskih djelatnosti na OPG-u mogu pomagati članovi obiteljskog kućanstva bez zasnivanja radnog odnosa (Zakon, 2023.).

3.1.4. Upis obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva u upisnik OPG-a

Prema Zakonu u Upisnik OPG-a treba se upisati: „Fizička osoba koja zbog samostalnog obavljanja gospodarske djelatnosti poljoprivrede ima ekonomsku veličinu gospodarstva veću od iznosa od 3.000,00 eura ili koja je po osnovi obavljanja gospodarske djelatnosti poljoprivrede obveznik poreza na dohodak ili poreza na dobit u skladu s propisima iz područja oporezivanja. Ako odabere organizacijski oblik OPG-a, mora se upisati u Upisnik obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava sukladno Zakonu o obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu.“ Za upis je potrebno imati sve

podatke o nositelju OPG-a: ime i prezime, OIB, naziv OPG-a i sjedište i drugo (Zakon, 2023.). Na slici 1. prikazana je prva stranica obrasca za upis u Upisnik obiteljskih gospodarstava na kojoj se može vidjeti dio podataka koji su potrebni kako bi se u Upisnik obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava upisao OPG. Sve novonastale promjene koje se dogode nakon upisa unose se elektronički putem kroz AGRONET te se zapis ispisuje i potpisan od stane nositelja OPG-a predaje u Agenciju za plaćanje.

 AGENCIJA ZA PLAĆANJA U POLJOPRIVREDI, RIBARSTVU I RURALNOM RAZVOJU	OBRAZAC ZAHTJEVA ZA UPIS U UPISNIK OBITELJSKIH POLJOPRIVREDNIH GOSPODARSTAVA I PRIJAVU PROMJENA list 1- osnovni podaci OPG-a
---	---

MIBPG							
--------------	--	--	--	--	--	--	--

1. Podružnica	
----------------------	--

ZAHTJEV ZA UPIS U UPISNIK OPG-ova	
--	--

ZAHTJEV ZA ISPIS IZ UPISNIKA OPG-ova	
---	--

ZAHTJEV ZA PROMJENAMA U UPISNIKU OPG-ova	
---	--

2. Naziv OPG-a	

3. Skraćeni naziv OPG-a	

4. Ekonomska veličina gospodarstva SO	5. Status OPG-a

Slika 1. Prva stranica Upisnika obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava
Izvor: (Pravilnik, 2023.)

3.1.5. Ekonomska veličina obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva

Kod prijavljivanja na EU fondove ekonomska veličina je bitan uvjet za prijavu. Veličina OPG-a određuje se ekonomskom veličinom. O ekonomskoj veličini u Zakonu stoji sljedeće: „Ekonomska

veličina poljoprivrednoga gospodarstva iskazuje se kao standardni ekonomski rezultat - SO vrijednost za Standardni prinos (SO od engleskog standard output) i označava ukupni standardni ekonomski rezultat poljoprivrednoga gospodarstva, a izračunava se prema međunarodnoj metodologiji FADN kalkulatora kojim se računa standardni ekonomski rezultat (SO) i tipologija poljoprivrednih gospodarstava Europske unije sukladno odredbama Provedbene uredbe Komisije (EU) 2015/220 od 3. veljače 2015. godine o utvrđivanju pravila za primjenu Uredbe Vijeća (EZ) br. 1217/2009 o uspostavi sustava za prikupljanje knjigovodstvenih podataka o prihodima i poslovnim aktivnostima poljoprivrednih gospodarstava u Europskoj uniji (SL L 46, 19. 2. 2015.)“ (Zakon, 2023.).

Svoju ekonomsku veličinu nositelji OPG-a mogu izračunati putem EVPG kalkulatora koji se nalazi na stranici Ministarstva poljoprivrede (slika 2). EVPG kalkulator je Excel tablica koju je Ministarstvo poljoprivrede stavilo na svoju stanicu kako bi nositelji OPG-a mogli u svakom trenutku izračunati svoju ekonomsku veličinu. To je bitno jer će tako znati ukoliko se smanjuje ili povećava poljoprivrednu proizvodnju za koliko se smanjuje ili povećava ekonomska veličina te na koju mjeru se OPG može prijaviti. Ako OPG-u nedostaje ekonomske veličine za neku mjeru te ima nekoliko opcija kako bi istu podigli, EVPG kalkulator može pomoći u odabiru najprihvatljivije opcije povećanja ekonomske veličine na način da se u tablicu unesu parametri izabranih alternativa i na temelju izračuna donese najbolji izbor za OPG. U tablicu se upisuju hektari zemlje za svaku proizvodnu kulturu pojedinačno, bira se regija kojoj OPG pripada i dobije se izračun ekonomske veličine (Ministarstvo poljoprivrede, 2024).

Regija: TIP POLJOPRIVREDNOG GOSPODARSTVA

Neklasificirano poljoprivredno gospodarstvo

ODABERITE REGIJU !!!

RAZRED EKONOMSKE VELIČINE (ES 14)

-

POTREBNA SNAGA TRAKTORA

KW

OSNOVNI PODACI O POLJOPRIVREDNOM GOSPODARSTVU

Naziv _____

MBPG _____

Adresa _____

Broj tel/mob _____

e-mail _____

EVPG KALKULATOR
SOC2017

Ekonomska Veličina
Poljoprivrednog Gospodarstva

BILJNA PROIZVODNJA

<p>ŽITARICE</p> <table border="0" style="width: 100%;"> <tr><td>Pšenica</td><td>ha</td><td>SO</td></tr> <tr><td>Kukuruz u zrnju</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Jeam</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Zab</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Raž</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Ostale žitarice (pravi pir, tritikale, proso, sirak, heljda...)*</td><td></td><td></td></tr> </table> <p>ULJARICE</p> <table border="0" style="width: 100%;"> <tr><td>Uljana repica</td><td>ha</td><td>SO</td></tr> <tr><td>Suncokret</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Soja</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Ostale uljarice (ricinus, sezam, gorčica, mak, uljne tikve...)*</td><td></td><td></td></tr> </table> <p>Ljekovito, začinsko i aromatično bilje</p> <table border="0" style="width: 100%;"> <tr><td>Ljekovito, začinsko i aromatično bilje u zaštićenom prostoru</td><td>ha</td><td>SO</td></tr> <tr><td>Ostala industrijsko bilje*</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Bačična drveća</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Ugari</td><td></td><td></td></tr> </table>	Pšenica	ha	SO	Kukuruz u zrnju			Jeam			Zab			Raž			Ostale žitarice (pravi pir, tritikale, proso, sirak, heljda...)*			Uljana repica	ha	SO	Suncokret			Soja			Ostale uljarice (ricinus, sezam, gorčica, mak, uljne tikve...)*			Ljekovito, začinsko i aromatično bilje u zaštićenom prostoru	ha	SO	Ostala industrijsko bilje*			Bačična drveća			Ugari			<p>KRMNO BILJE</p> <table border="0" style="width: 100%;"> <tr><td>Stožni grašak, grah i ostale mahunarke</td><td>ha</td><td>SO</td></tr> <tr><td>Lucerna i djetelina</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Kukuruz za silažu</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Trave i djetelinsko-travne smjese</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Uvade i trajni pašnjaci</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Krmno korjenje i kupusnjače</td><td></td><td></td></tr> </table> <p>SIJEME I SADNI MATERIJAL</p> <table border="0" style="width: 100%;"> <tr><td>Sjeme i sadni materijal</td><td>ha</td><td>SO</td></tr> <tr><td>Rasadnici</td><td></td><td></td></tr> </table> <p>CVIJEĆE I UKRASNO BILJE</p> <table border="0" style="width: 100%;"> <tr><td>Cvijeće i ukrasno bilje (oranice, plastični tuneli)</td><td>ha</td><td>SO</td></tr> <tr><td>Cvijeće i ukrasno bilje (plasterici, staklenici)</td><td></td><td></td></tr> </table> <p>POVRĆE, DINJE, LUBENICE I JAGODE</p> <table border="0" style="width: 100%;"> <tr><td>Povrće, dinje, lubenice, jagode (oranice)</td><td>ha</td><td>SO</td></tr> <tr><td>Povrće, dinje, lubenice, jagode (plastični tuneli)</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Povrće, dinje, lubenice, jagode (staklenici, plasterici)</td><td></td><td></td></tr> </table>	Stožni grašak, grah i ostale mahunarke	ha	SO	Lucerna i djetelina			Kukuruz za silažu			Trave i djetelinsko-travne smjese			Uvade i trajni pašnjaci			Krmno korjenje i kupusnjače			Sjeme i sadni materijal	ha	SO	Rasadnici			Cvijeće i ukrasno bilje (oranice, plastični tuneli)	ha	SO	Cvijeće i ukrasno bilje (plasterici, staklenici)			Povrće, dinje, lubenice, jagode (oranice)	ha	SO	Povrće, dinje, lubenice, jagode (plastični tuneli)			Povrće, dinje, lubenice, jagode (staklenici, plasterici)			<p>VOČARSTVO</p> <table border="0" style="width: 100%;"> <tr><td>Jezgričasto voće (jabuka, kruška, dunja...)*</td><td>ha</td><td>SO</td></tr> <tr><td>Količičavo voće (šljiva, trešnja, višnja, breskva, marelica...)*</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Bobičasto voće (malina, kupina, ribiz, borovnica...)*</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Lupinasto voće (orah, lješnjak, kestena, badem...)*</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Agurmi (mandarina, limun, naranča...)*</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Voće suptopškog i top. podneblja (smokva, nar, kiv)</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Bobičasto voće u zaštićenom prostoru</td><td></td><td></td></tr> </table> <p>GROŽĐE</p> <table border="0" style="width: 100%;"> <tr><td>Grožđe za kvalitetna vina (sa ZOI)</td><td>ha</td><td>SO</td></tr> <tr><td>Grožđe za ostala vina (bez ZOI)</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Sušino grožđe</td><td></td><td></td></tr> </table> <p>MASLINE</p> <table border="0" style="width: 100%;"> <tr><td>Stabne masline</td><td>ha</td><td>SO</td></tr> <tr><td>Masline za proizvodnju ulja</td><td></td><td></td></tr> </table> <p>GLJIVE</p> <table border="0" style="width: 100%;"> <tr><td>Gljive</td><td>ha</td><td>SO</td></tr> </table> <p>POVRŠINE IZ UGOVORA O USLUŽNOM RASIPANJU GNOJIVA</p> <table border="0" style="width: 100%;"> <tr><td></td><td>ha</td><td></td></tr> </table>	Jezgričasto voće (jabuka, kruška, dunja...)*	ha	SO	Količičavo voće (šljiva, trešnja, višnja, breskva, marelica...)*			Bobičasto voće (malina, kupina, ribiz, borovnica...)*			Lupinasto voće (orah, lješnjak, kestena, badem...)*			Agurmi (mandarina, limun, naranča...)*			Voće suptopškog i top. podneblja (smokva, nar, kiv)			Bobičasto voće u zaštićenom prostoru			Grožđe za kvalitetna vina (sa ZOI)	ha	SO	Grožđe za ostala vina (bez ZOI)			Sušino grožđe			Stabne masline	ha	SO	Masline za proizvodnju ulja			Gljive	ha	SO		ha	
Pšenica	ha	SO																																																																																																																											
Kukuruz u zrnju																																																																																																																													
Jeam																																																																																																																													
Zab																																																																																																																													
Raž																																																																																																																													
Ostale žitarice (pravi pir, tritikale, proso, sirak, heljda...)*																																																																																																																													
Uljana repica	ha	SO																																																																																																																											
Suncokret																																																																																																																													
Soja																																																																																																																													
Ostale uljarice (ricinus, sezam, gorčica, mak, uljne tikve...)*																																																																																																																													
Ljekovito, začinsko i aromatično bilje u zaštićenom prostoru	ha	SO																																																																																																																											
Ostala industrijsko bilje*																																																																																																																													
Bačična drveća																																																																																																																													
Ugari																																																																																																																													
Stožni grašak, grah i ostale mahunarke	ha	SO																																																																																																																											
Lucerna i djetelina																																																																																																																													
Kukuruz za silažu																																																																																																																													
Trave i djetelinsko-travne smjese																																																																																																																													
Uvade i trajni pašnjaci																																																																																																																													
Krmno korjenje i kupusnjače																																																																																																																													
Sjeme i sadni materijal	ha	SO																																																																																																																											
Rasadnici																																																																																																																													
Cvijeće i ukrasno bilje (oranice, plastični tuneli)	ha	SO																																																																																																																											
Cvijeće i ukrasno bilje (plasterici, staklenici)																																																																																																																													
Povrće, dinje, lubenice, jagode (oranice)	ha	SO																																																																																																																											
Povrće, dinje, lubenice, jagode (plastični tuneli)																																																																																																																													
Povrće, dinje, lubenice, jagode (staklenici, plasterici)																																																																																																																													
Jezgričasto voće (jabuka, kruška, dunja...)*	ha	SO																																																																																																																											
Količičavo voće (šljiva, trešnja, višnja, breskva, marelica...)*																																																																																																																													
Bobičasto voće (malina, kupina, ribiz, borovnica...)*																																																																																																																													
Lupinasto voće (orah, lješnjak, kestena, badem...)*																																																																																																																													
Agurmi (mandarina, limun, naranča...)*																																																																																																																													
Voće suptopškog i top. podneblja (smokva, nar, kiv)																																																																																																																													
Bobičasto voće u zaštićenom prostoru																																																																																																																													
Grožđe za kvalitetna vina (sa ZOI)	ha	SO																																																																																																																											
Grožđe za ostala vina (bez ZOI)																																																																																																																													
Sušino grožđe																																																																																																																													
Stabne masline	ha	SO																																																																																																																											
Masline za proizvodnju ulja																																																																																																																													
Gljive	ha	SO																																																																																																																											
	ha																																																																																																																												

STOČARSKA PROIZVODNJA

<p>KOPITARI</p> <table border="0" style="width: 100%;"> <tr><td>Konji i magarci (osim ponja)</td><td>ha</td><td>SO</td></tr> </table> <p>GOVEDA</p> <table border="0" style="width: 100%;"> <tr><td>Teled < 1 godine</td><td>ha</td><td>SO</td></tr> <tr><td>Junsad 1 - 2 godine</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Junice 1 - 2 godine</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Junad > 2 godine (uklj. bikove)</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Junice > 2 godine</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Mliječne krave</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Ostala goveda (krave u sustavu krava - tele, radne krave)</td><td></td><td></td></tr> </table> <p>OVCE</p> <table border="0" style="width: 100%;"> <tr><td>Raspadne ovce</td><td>ha</td><td>SO</td></tr> <tr><td>Ostale ovce (uklj. janjad i raspadne mužjake)</td><td></td><td></td></tr> </table> <p>KOZE</p> <table border="0" style="width: 100%;"> <tr><td>Raspadne koze</td><td>ha</td><td>SO</td></tr> <tr><td>Ostale koze (uklj. janjci i raspadne mužjake)</td><td></td><td></td></tr> </table>	Konji i magarci (osim ponja)	ha	SO	Teled < 1 godine	ha	SO	Junsad 1 - 2 godine			Junice 1 - 2 godine			Junad > 2 godine (uklj. bikove)			Junice > 2 godine			Mliječne krave			Ostala goveda (krave u sustavu krava - tele, radne krave)			Raspadne ovce	ha	SO	Ostale ovce (uklj. janjad i raspadne mužjake)			Raspadne koze	ha	SO	Ostale koze (uklj. janjci i raspadne mužjake)			<p>SVINJE</p> <table border="0" style="width: 100%;"> <tr><td>Prasad (do 20 kg)</td><td>ha</td><td>SO</td></tr> <tr><td>Raspadne krmade (teže od 50 kg)</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Ostale svinje (za tov)</td><td></td><td></td></tr> </table> <p>PERAD</p> <table border="0" style="width: 100%;"> <tr><td>Pilići u tavu (brgljeni)</td><td>ha</td><td>SO</td></tr> <tr><td>Kokosi (nesolice i pjelčovi)</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Ostala perad (purani, paske, guske i ostalo)</td><td></td><td></td></tr> </table> <p>PČELE</p> <table border="0" style="width: 100%;"> <tr><td>Pčelarje zajednice</td><td>ha</td><td>SO</td></tr> </table> <p>PUŽEVI</p> <table border="0" style="width: 100%;"> <tr><td>Puževi</td><td>ha</td><td>SO</td></tr> </table> <p>KUNIČI</p> <table border="0" style="width: 100%;"> <tr><td>Kunići (raspadne ženke)</td><td>ha</td><td>SO</td></tr> </table>	Prasad (do 20 kg)	ha	SO	Raspadne krmade (teže od 50 kg)			Ostale svinje (za tov)			Pilići u tavu (brgljeni)	ha	SO	Kokosi (nesolice i pjelčovi)			Ostala perad (purani, paske, guske i ostalo)			Pčelarje zajednice	ha	SO	Puževi	ha	SO	Kunići (raspadne ženke)	ha	SO	<p>UKUPNA KORIŠTENJA POLJOPRIVREDNA POVRŠINA</p> <p><input type="text"/> ha</p> <p>UKUPAN BROJ ŽIVOTINJA</p> <p><input type="text"/> glava</p> <p><input type="text"/> kjunova</p> <p><input type="text"/> košnica</p> <p><input type="text"/> UG/ha</p> <p>VRJEDNOST PROIZVODNJE</p> <p>u eurima <input type="text"/></p> <p>u kunama <input type="text"/></p>
Konji i magarci (osim ponja)	ha	SO																																																															
Teled < 1 godine	ha	SO																																																															
Junsad 1 - 2 godine																																																																	
Junice 1 - 2 godine																																																																	
Junad > 2 godine (uklj. bikove)																																																																	
Junice > 2 godine																																																																	
Mliječne krave																																																																	
Ostala goveda (krave u sustavu krava - tele, radne krave)																																																																	
Raspadne ovce	ha	SO																																																															
Ostale ovce (uklj. janjad i raspadne mužjake)																																																																	
Raspadne koze	ha	SO																																																															
Ostale koze (uklj. janjci i raspadne mužjake)																																																																	
Prasad (do 20 kg)	ha	SO																																																															
Raspadne krmade (teže od 50 kg)																																																																	
Ostale svinje (za tov)																																																																	
Pilići u tavu (brgljeni)	ha	SO																																																															
Kokosi (nesolice i pjelčovi)																																																																	
Ostala perad (purani, paske, guske i ostalo)																																																																	
Pčelarje zajednice	ha	SO																																																															
Puževi	ha	SO																																																															
Kunići (raspadne ženke)	ha	SO																																																															

Slika 2. Prikaz EVPG kalkulatora

Izvor: poljoprivreda.gov.hr

Ekonomska veličina OPG-a izračunava se kako bi se dobio uvid u strukturu OPG-a prema ekonomskoj veličini radi lakšeg uspoređivanja s drugim članicama Europske unije. Dokument o ekonomskoj veličini poljoprivrednog gospodarstva izdaju djelatnici Uprave za stručnu podršku razvoju poljoprivrede i ribarstva Ministarstva poljoprivrede. U tablici 1. prikazani su parametri ekonomske veličine za 14 razreda klasifikacije OPG-a prema EVPG - ekonomskoj veličini poljoprivrednog gospodarstva, izraženoj u eurima vrijednosti proizvodnje.

Tablica 1. Razredi ekonomske veličine poljoprivrednog gospodarstva, u eurima

Razred	Donja granica (€)	Gornja granica (€)
I		2.000
II	2.000	4.000
II	4.000	8.000
IV	8.000	15.000
V	15.000	25.000
VI	25.000	50.000
VII	50.000	100.000
VIII	100.000	250.000
IX	250.000	500.000
X	500.000	750.000
XI	750.000	1.000.000
XII	1.000.000	1.500.000
XIII	1.500.000	3.000.000
XIV	3.000.000	

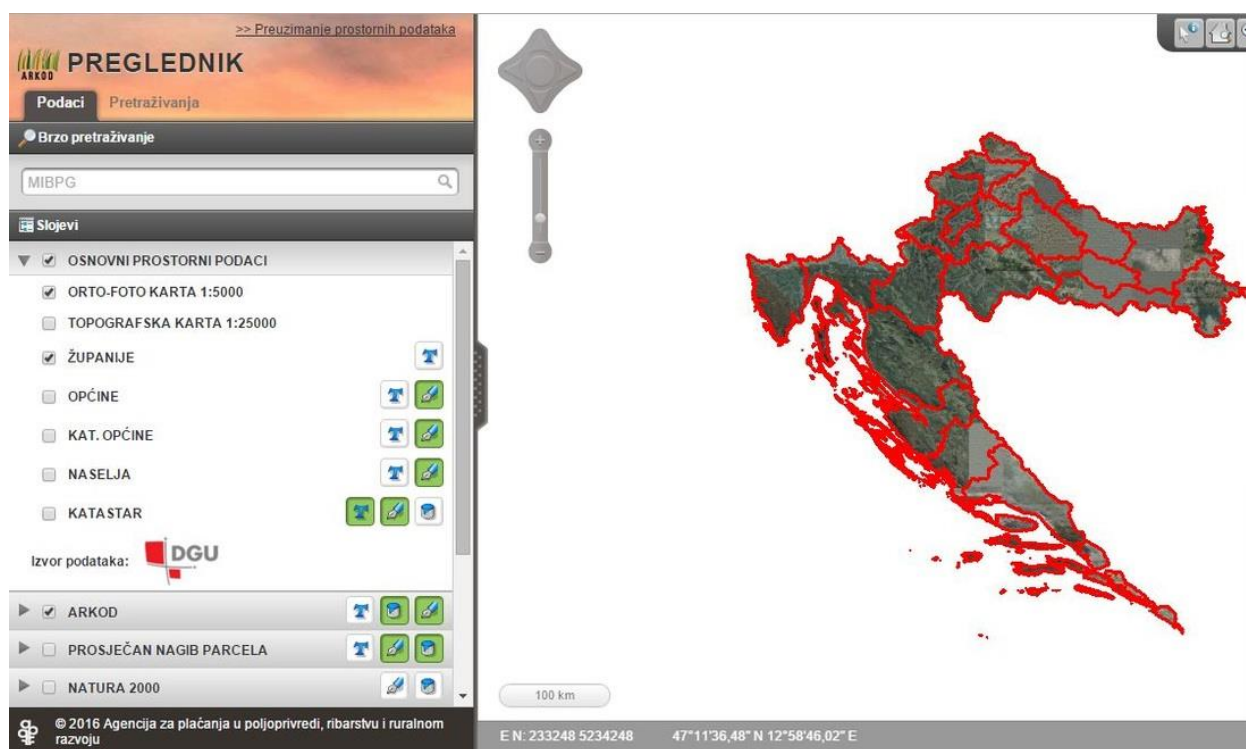
Izvor : (FADN, 2024.)

3.2. Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (APPRRR) je javno nadležno tijelo koje se bavi provedbom mjera izravne potpore, ruralnim razvojem, mjerama za pomorstvo i ribarstvo, vođenjem upisnika i registara i IAKS sustava preko kojeg se zaprimaju i kontroliraju izravna plaćanja poljoprivrednicima. To znači da upravlja Upisnikom poljoprivrednika, te sustavima AGRONET i ARKOD koji su pojašnjeni u nastavku ovog poglavlja. APPRRR ima uspostavljen ISAP sustav - centraliziranu elektronsku bazu podataka za istovremeni unos podataka sa svih 26 lokacija APPRRR u RH. APPRRR je državna agencija koja uz potporu Ministarstva poljoprivrede provodi mjere Zajedničke poljoprivredne politike koje se financiraju iz državnog proračuna Republike Hrvatske i fondova Europske unije (APPRRR, 2024.).

ARKOD i AGRONET su elektronički sustavi i mobilne aplikacije koji pomažu poljoprivrednicima u njihovom poslovanju, kao i djelatnicima APPRRR-a u provođenju i nadzoru provedbe potpornih mjera i intervencija ZPP-a.

ARKOD je sustav koji prati uporabu poljoprivrednog zemljišta na području Republike Hrvatske kojeg vodi Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju. To je računalna baza podataka i sustav za identifikaciju zemljišnih parcela u koju je upis za poljoprivrednike besplatan i obavlja se u podružnicama APPRRR-a (ARKOD).

Slika 3. ARKOD preglednik

Izvor: <https://preglednik.arkod.hr/ARKOD-Web/>

Slika 3. prikazuje ARKOD preglednik na kojemu su označene samo županije u Republici Hrvatskoj. U izborniku se mogu označiti općine, naselja itd. Kada se označi parcela dobije se njezin ID koji se nalazi i u prijavi za poticaj, katastarski broj te čestice i njihove veličine.

AGRONET je elektronička aplikacija koja pomaže poljoprivrednim gospodarstvima i ostalim korisnicima u ostvarivanju prava na potpore u poljoprivredi te daje stalan uvid poljoprivrednicima u stanje njihovog gospodarstva putem monitoring sustava kojim djelatnici Agencije za plaćanje prate operacije koje se izvode na tim parcelama. Preko AGRONETA je moguće ispunjavati poticaj i javljati se na natječaje iz programa ruralnog razvoja. Ovaj sustav omogućuje nositeljima poljoprivrednih gospodarstava uvid u obavijesti koje šalje agencija kao i zbog prijave na natječaje. U toj aplikaciji odabere se mjera na koju se OPG prijavljuje, ispuni se sve što program traži te se završni dokument koji sustav daje šalje kao dokaz prijave projekta kako bi se izbjegla velika papirologija i kako bi se projekti lakše ocijenili.

3.3. Voćarstvo kao važna poljoprivredna grana

Gledajući planetu i ljudske djelatnosti te osvrćući se na tržište, primjetna je zastupljenost voćarstva kao grane poljoprivrede u cijelom svijetu. Voće je vrlo zastupljena namirnica u raznovrsnim načinima prehrane čovjeka te je kao takvo i najčešće korištena namirnica. Čovjekova potreba za voćem i položaj voća u hranidbenom sustavu čovjeka, stavljaju naglasak na važnost voćarstva u poljoprivredi svake zemlje.

„Voćarstvo je grana poljoprivrede koja se bavi uzgojem voćaka te proizvodnjom i doradbom (čuvanjem i pripremom za tržište) voća.“ Voćarstvo je, prema definiciji, agrobiološka znanstvena disciplina, koja proučava biološke, ekološke, tehničke i ekonomske aspekte proizvodnje voća. U voćarstvu se posebna pozornost daje proučavanju fiziologije hranidbe, rasta, razmnožavanja i plodnosti voćaka. Voćarstvo je najviše rasprostranjeno u umjerenom, suptropskom i tropskom pojasu (Hrvatska enciklopedija).

Prema Hrvatskoj enciklopediji, u umjerenom pojasu se uzgajaju listopadne kontinentalne voćke - jabuka, šljiva, kruška, dunja i druge te jagodaste voćke - jagoda, malina, kupina, ogrozd i druge. U suptropskom pojasu se uzgaja više voća, a ondje najbolje uspijevaju suptropske zimzelene voćke - naranča, limun, mandarina, rogač, maslina i listopadne suptropske voćke - smokva, žižula, šipak i druge. Tropske voćke - banana, ananas, kokosov orah i druge uzgajaju se u tropskom pojasu

Uzgojem voćaka ljudi su se bavili od davnina sve do danas. Prvi voćnjaci spominju se u Babilonu i Siriji (3000 god.pr.Kr.), a zatim u Kini, Palestini, Indiji, Grčkoj i Rimu. Na području današnje Republike Hrvatske voćke su uzgajali već Iliri i Kelti te se ta djelatnost zadržala do danas (Hrvatska enciklopedija).

Voćnjaci su zemljišta zasađena voćnim stablima. To mogu biti čisti ili mješoviti nasadi. Obzirom na važnost voća u prehrani čovječanstva važno je i poticati uzgoj voćaka u svim dijelovima svijeta. Potreba tržišta za voćem je velika te suvremenim načinom života i prateći brojne trendove u prehrani, potražnja postaje sve veća.

Republika Hrvatska se nalazi u jugoistočnoj Europi i u umjerenom pojasu. Pretežno je nizinska zemlja, nizine zauzimaju 53,4% teritorija Republike Hrvatske. Republika Hrvatska svojim jednim dijelom ima izlaz na more, teritorij Republike Hrvatske se dijeli na kontinentalni i primorski. Tako se Hrvatska nalazi u mediteranskoj i umjerenom kontinentalnoj klimatskoj zoni. Upravo ti prirodni faktori Republike Hrvatske osiguravaju iznimno povoljne uvjete za uzgoj raznovrsnog voća. Tako se na području Republike Hrvatske uzgajaju listopadne kontinentalne voćke i suptropske voćke.

Razvoju voćarstva u Hrvatskoj, osim prirodnih faktora, velik utjecaj imaju Venecija i Austrija. Pod utjecajem Venecije voćarstvo se razvijalo u obalnom i priobalnom dijelu država, a Austrija svoj utjecaj ostavlja na kontinentalnom dijelu države. U novijoj povijesti razvoju voćarstva u Republici Hrvatskoj uvelike doprinose Hrvatsko-slavonsko gospodarsko društvo i gospodarsko-šumarsko učilište u Križevcima. Prema njihovoj inicijativi započinje se s podizanjem voćarskih plantaža, prvo u Kutjevu (1896/97.). Prema Hrvatskoj enciklopediji, u Republici Hrvatskoj se nakon Drugog svjetskog rata podižu novi, suvremeni voćnjaci. Veći voćnjaci su, ističe se, podignuti u Slavoniji, Prigorju, Ravnim kotarima, Istri i dolini rijeke Neretve. Tada je, prema Hrvatskoj enciklopediji, najveći voćnjak u Europi bio upravo u Borincima kraj Vinkovaca, gdje je od ukupno 1000 ha bilo posađeno 770 ha jabuka. Do 1990. voćarstvo se razvija i na nizinskim, ravničarskim područjima, ali ta područja nisu bila dovoljno prikladna za stabilnu voćarsku proizvodnju. Tada je, najgore prošlo maslinarstvo jer je bilo najmanje zastupljeno, odnosno maslina se uzgajala samo na privatnim posjedima. Od 1995. godine voćarstvo u Hrvatskoj doživljava brz uspon, a voćnjaci se podižu uglavnom na obiteljskim gospodarstvima. Ubrzo se

pojavljaju i državni poticaju za unaprjeđenje voćarstva, a koji su utjecali na uvođenje novih sorti voćaka, novih tehnologija i sustava uzgoja što se posebice odražava na maslinarstvo. U Hrvatskoj se do kraja 90-tih voće uzgajalo na približno 80.000 ha, a ukupna proizvodnja iznosi oko 200.000 tona (Hrvatska enciklopedija).

Proizvodnja voća u Republici Hrvatskoj dijeli se na intenzivnu i ekstenzivnu proizvodnju. Ekstenzivna proizvodnja voća odvija se na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima, a intenzivna u velikim voćnjacima koji se sade na pravilan razmak redova stabala prilagođenih za mehaniziranu obradu. Uglavnom se radi o većim nasadima voćnih stabala (10 ara i više) i bobičastog voća (bez jagoda) koji se uzgajaju za prodaju. U Hrvatskoj ima i ekstenzivnih (tradicionalnih) voćnjaka – to su seoski poluintenzivni ili ekstenzivni voćnjaci mješovitog tipa u sklopu obiteljskih dvorišta, okućnica, međa i puteva, zasađeni starim sortama prvenstveno za vlastitu potrošnju (Priopćenje DZS, 2024.).

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske na području države se najviše uzgajaju jabuke, kruške, breskve i nektarine, marelice, višnje i trešnje, šljive, smokve, jagode, naranče, mandarinke, limuni i masline (Priopćenje DZS, 2024.).

U godišnjem izvješću o poljoprivredi za 2022. godinu prikazan je trend proizvodnje voća u Hrvatskoj od 2017. do 2022. U tom razdoblju se proizvodnja voća kretala između 112,7 tisuća tona (2017. godine) i 181,8 tisuća tona (2022. godine). Proizvodnja voća podložna je velikim oscilacijama u proizvodnji. Međutim, primjetan je trend porasta proizvodnje lješnjaka, orasa, badema, smokava i limuna. U ukupnoj proizvodnji su dominirale jabuke (45,9%) prema prosjeku proizvodnje 2017.-2022. i mandarine (32,6%).

Tablica 2. Ukupna proizvodnja voća u Republici Hrvatskoj

(tone)	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Jabuke	55.570	93.467	69.167	67.123	61.323	47.842
Kruške	2.796	3.671	2.581	5.184	3.858	2.187
Breskve i nektarine	7.387	3.545	4.372	4.531	3.187	3.946
Marelice	726	132	771	907	132	699
Višnje	8.770	8.301	5.872	6.501	5.618	6.467
Trešnje	1.436	1.360	1.254	1.493	615	2.042
Šljive	8.209	14.487	9.460	13.376	6.078	11.332
Orasi	484	622	260	531	337	1.020
Lješnjaci	1.534	1.753	1.967	3.095	1.945	2.588
Bademi	37	88	298	829	117	134
Smokve	923	1.219	1.275	1.216	979	1.258
Jagode	3.209	2.674	3.035	2.658	1.999	3.314
Bobičasto voće, osim jagoda	1.418	2.050	1.752	5.211	1.886	2.663
Naranče	173	474	593	465	603	753
Mandarine	19.011	47.676	52.226	39.626	40.580	42.036
Limuni	49	297	325	375	262	476

Izvor: (Godišnje izvješće, 2023.)

Prema podacima Ministarstva poljoprivrede (Godišnje izvješće, 2023.), samodostatnost Hrvatske u proizvodnji voća u 2021. godini vidljiva je kod proizvodnje jabuka s 81,7% zadovoljavanja nacionalnih potreba, kod mandarina 98,83 %, kod trešanja i višanja 275,28 % te šljiva 54,47 % . Ostale voćne vrste proizvedene u Hrvatskoj su zadovoljile potrebe nacionalnog tržišta ispod 50. U 2021. godini ukupna samodostatnost u proizvodnji voća iznosila je 38,3% svih potreba domaćeg tržišta (tablica 3). Prema ovim podacima vidljivo je da su opravdana nova ulaganja poljoprivrednika u sektor proizvodnje voća jer se u Hrvatskoj troše značajne količine voća iz uvoza iako Hrvatska ima dobre proizvodne uvjete za proizvodnju raznolikog voća.

Tablica 3. Samodostatnost Hrvatske u proizvodnji odabranih vrsta voća u %

	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Voće, ukupno	40,20	48,15	47,57	44,6	38,26
Šljiva	77,45	68,05	66,15	67,92	54,47
Trešnja i višnja	233,81	128,43	159,56	150,88	275,28
Jabuka	91,98	92,03	130,55	79,51	81,72
Kruška	33,97	35,64	26,56	45,05	35,89
Breskva i nektarina	34,67	22,47	22,17	29,15	20,99
Orašasto voće	29,75	32,44	28,42	42,52	26,95
Stolno grožđe	23,65	25,66	18,40	19,70	17,99
Jagode	59,22	57,76	51,48	53,21	42,81
Naranče	0,25	0,70	1,19	0,89	0,94
Limuni	0,40	2,17	2,33	2,65	1,73
Mandarine	95,74	102,60	99,61	92,91	98,83
Citrusi ukupno	17,47	36,37	43,90	35,44	32,74
Ostalo voće			10,37	21,84	8,58

Izvor: (Godišnje izvješće, 2023.)

U tablici 4. prikazana je ukupna količina proizvedenog voća prema vrstama voća te proizvodnja voća u intenzivnim i ekstenzivnim voćnjacima u 2022. i 2023. godini u Hrvatskoj. Vidljivo je da je proizvodnja u ekstenzivnim voćnjacima - obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima znatno manja od proizvodnje u intenzivnim voćnjacima. Intenzivna proizvodnja voća je namijenjena tržištu, dok se voće proizvedeno u ekstenzivnim voćnjacima koristi za vlastite potrebe.

Tablica 4. Proizvodnja voća Republike Hrvatske iskazana u tonama za 2022. i 2023. godinu.

VOĆE	2022.			2023.		
	Ukupno	Intenzivna proizvodnja	Ekstenzivna proizvodnja	Ukupno	Intenzivna proizvodnja	Ekstenzivna proizvodnja
Jabuka	47 792	46 877	981	66 510	66 215	295
Kruška	2 187	1 806	381	789	719	70

Breskva i nektarina	3 946	3 813	133	2 984	2 958	26
Marelica	699	673	26	295	288	7
Višnje i trešnje	8 509	8 177	332	5 970	5 870	100
Šljive	11 332	10 638	694	6 610	6 513	97
Smokve	1 258	942	316	1 124	850	274
Jagode	3 314	3 204	110	2 491	2 361	130
Mandarinke	42 036	41 953	83	43 518	43 375	143

Izvor: (Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2023).

Poznavajući razvoj voćarstva na području Republike Hrvatske i analizirajući proizvodnju voća vidljivo je da je teritorij Republike Hrvatske izuzetno pogodan za uzgoj mediteranskih i listopadnih kontinentalnih voćaka. Voćni nasadi su se godinama sve više podizali i danas donose svoje plodove. Važno je uvidjeti da voćarstvo ima iznimnu perspektivu na području Republike Hrvatske te se kao takvo podiže uz Državne potpore i potpore Europske unije. Osvremenjivanjem tehnologija za uzgoj, donošenjem novih sorti voća te obučavanjem i usavršavanjem proizvođača zasigurno se može povećati proizvodnja voća kako bi se zadovoljile potrebe ljudi koji žive na području Republike Hrvatske. Time bi se smanjila potreba za uvozom voća koje uspjeva na području države, a poticanjem proizvodnje mogao bi se osigurati i izvoz proizvedenog viška voća u potrebite zemlje.

3.4. Zajednička poljoprivredna politika i potpore europske unije za razvoj obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva

Republika Hrvatska je članstvom u Europskoj uniji osigurala financiranje mnogobrojnih programa i projekata koji se odnose na ljudsku djelatnost. Europska unija financira regionalni i urbani razvoj, poljoprivredu i ruralni razvoj, istraživanje i inovacije, humanitarnu pomoć i dr. Samim time iz fondova Europske unije podupiru se i obiteljska poljoprivredna gospodarstva. Projektima Europske unije financiraju se oni projekti koji su u skladu s razvojnim ciljevima Republike Hrvatske, što znači da se ne mogu financirati baš svi projekti. U programskim

dokumentima, tzv. Operativnim programima, definirana su područja koja se mogu financirati. Operativni programi su dokumenti u kojima su određena područja financiranja kroz pojedini sektor, tko su potencijalni prijavitelji i dr. Postupci za dodjeljivanje sredstava iz EU fondova temelje se upravo na ovim dokumentima. Što u njima nije određeno ne može se niti financirati. Zajednička poljoprivredna politika (ZPP) odnosi se na potrebu da se osigura pristojan standard poljoprivrednika i poljoprivrednih radnika te stabilna, raznovrsna i sigurna opskrba hranom za 500 milijuna građana Europe. „ZPP je zajednička politika svih 27 država članica EU-a i njome se jača konkurentnost i održivost poljoprivrede EU-a time što se osiguravaju izravna plaćanja namijenjena stabiliziranju prihoda gospodarstava, i financijska sredstva za projekte kojima se odgovara na specifične potrebe određene zemlje u okviru nacionalnih (ili regionalnih) programa ruralnog razvoja. ZPP-om su predviđene i razne tržišne mjere, među ostalim i instrumenti kojima se uklanjaju problemi utjecaja nestabilnosti cijena i ostale poteškoće na tržištu te dodatni elementi, kao što su oznake kvalitete ili promicanje poljoprivrednih proizvoda EU-a, čime se dopunjuju mjere ZPP-a kojima se pruža potpora poljoprivrednicima.“ (Hrvatska poljoprivredna komora, 2020.)

3.4.1. Program ruralnog razvoja

Države članice Europske unije, pa tako i Republika Hrvatska, provode financiranje poljoprivrede i ruralnog razvoja iz EPFRR-a (Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj) putem programa za ruralni razvoj. Europska komisija odobrava i prati provedbu programa ruralnog razvoja, a odluke o izboru projekata i dodjeli plaćanja donose nacionalna i regionalna upravljačka tijela.

Hrvatska je od ulaska u Europsku uniju, odnosno od 2013. prvi puta provodila cjeloviti program razvoja poljoprivrede i ruralnih područja. Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj u razdoblju 2014.-2020. imao je šest prioriteta, a to su:

- poticanje prijenosa znanja i inovacija u poljoprivredi, šumarstvu i ruralnim područjima
- poboljšavanje isplativosti i konkurentnosti svih vrsta poljoprivrede te promicanje inovativnih poljoprivrednih tehnologija i održivog upravljanja šumama
- promicanje organizacije prehrambenog lanca i dobrobiti životinja te upravljanja rizikom u poljoprivredi

- promicanje učinkovitosti resursa te poticanje prelaska na gospodarstvo s niskim udjelom ugljika otporno na klimatske promjene u poljoprivrednom, prehrambenom i šumarskom sektoru
- obnavljanje, očuvanje i poboljšavanje ekosustava povezanih s poljoprivredom i šumarstvom
- promicanje socijalne uključenosti, smanjivanje siromaštva i poticanje gospodarskog razvoja u ruralnim područjima (Ruralni razvoj, 2024).

Pri osmišljavanju svojih strategija države članice Europske unije odabiru mjere s popisa koje se prilagođavaju nacionalnim i regionalnim okolnostima.

Program ruralnog razvoja ulaže u klimu i okoliš, podupire lokalna djelovanja, promiče pametna sela te se bavi financijskim instrumentima.

3.4.2. Strateškim planom Zajedničke poljoprivredne politike 2023.-2027.

Novi program ruralnog razvoja za Hrvatsku provodi se u skladu s odobrenim Strateškim planom Zajedničke poljoprivredne politike 2023.-2027. Strateški plan ZPP-a je nacionalni dokument kojega je Republika Hrvatska u suradnji s Europskom unijom sastavila te se njime podupiru brojne intervencije te se prvi puta definira strategija koja obuhvaća elemente koji se financiraju iz ZPP-a a to su: potpora za ruralni razvoj, intervencije za određene sektore i izravna plaćanja. Osmišljen je kako bi se pridonijelo obnovi poljoprivrednog sektora koji bi proizvodio visokokvalitetnu hranu, bio konkurentan, stvarao nova radna mjesta i poboljšavao kvalitetu života u ruralnim naseljima. Tijekom provođenja Strateškog plana poljoprivrednici se educiraju te im se pruža pomoć u razvoju svojih poljoprivrednih gospodarstava. Najviše se potiču mladi i mali poljoprivrednici kao i njihovo udruživanje kako bi se razvila veća proizvodnja i smanjili troškovi iste.

3.5. Primjer iskorištavanja EU fondova

Kao dobar način iskorištavanja EU fondova uzet će se za primjer OPG Šalata. OPG Šalata je u Upisnik OPG-a upisan 2009. Do tada je bio u zadruzi i bavio se stočarstvom, uzgojem ovaca.

Nakon stočarstva odlučio je otvoriti OPG te je posadio 1,6 ha šljiva te ubrzo nakon toga i 0,90 ha marelica. Vremenske prilike kao i položaj voćnjaka su bile idealne za bavljenje voćarstvom te su se htjeli proširiti uz sve to ostala je stara i neadekvatna mehanizacija s kojom je teško obrađivati već postojeću zemlju odlučili su se prijaviti na mjeru za potporu razvoja malih poljoprivrednim gospodarstvima točnije na mjeru 6.3.1. Kako bi se uopće mogli prijaviti na tu mjeru potrebno je ispuniti sve uvjete. U pravilniku o provedbi tipa operacije 6.3.1. napisana su pravila o prijavi i uvjeti prihvatljivosti projekta koji navode da je prihvatljivo ono gospodarstvo koje ima ekonomsku veličinu od 2.000€ do 7.999€ te u trenutku podnošenja zahtjeva mora biti upisano u Upisnik poljoprivrednika. Poslovni plan mora sadržavati elemente koji će podići ekonomsku veličinu gospodarstva jer je to zapravo i cilj EU fondova i ove mjere pomoći u razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava. Jasno se moraju definirati ciljevi koje je korisnik dužan ostvariti u roku od jedne godine a moraju se odnositi na modernizaciju ili povećanje proizvodnje. U pravilniku se navode i prihvatljive aktivnosti koje korisnik može navesti u svoj plan. U programskom razdoblju u kojemu je izašla mjera 6.3.1. korisnik se može prijaviti samo jednom, mjera je bespovratna te iznosi 15.000€ po korisniku. (Pravilnik o provedbi tipa operacije 6.1.1. »Potpora mladim poljoprivrednicima«, i tipa operacije 6.3.1. »Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava« iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. - 2020.). Nakon razgovora s obitelji i dogovora u kojem smjeru razvoja ići shvatili su da je potrebno obnoviti mehanizaciju te da će se posaditi još jedan mladi voćnjak jer su trenutni stari 10-ak godina. Cilj je bio kupiti novi traktor kako bi se olakšao posao te malčeri koji bi skratio sate košnje s trimerom, plug te posaditi nasad marelica na 0,4ha. Kako je pisanje projekta nešto novo s čime se ovaj OPG susreće prepustili su taj dio stručnoj osobi koja će za njih napisati taj projekt. Kako su EU fondovi zapravo nešto o čemu poljoprivrednici nisu tada puno razmišljali i zapravo nisu znali nešto o tome pružila se prilika stručnim osobama da im odrade taj dio. Do danas se održavaju stalna predavanja i učenja poljoprivrednika o korištenju EU fondova, IAKS mjerama i intervencijama za ruralni razvoj. Nositelj OPG-a morao je pribaviti ponude za mehanizaciju i voćke koje će posaditi, također su bili potrebni i podaci o OPG-u kako bi se mogla predati mjera. Nakon prikupljenih podataka potrebno je bilo poslati dokumentaciju i pričekati dok rezultati mjere izađu. Nakon što su prošli na mjeri bilo je potrebno potpisati ugovor, kupiti sve navedene strojeve i posaditi mladi nasad marelica. Nositelj OPG-a Šalata je uvidio koliko je lakše i brže raditi s novim strojevima te je ponovno dobio poticaj za bavljenjem voćarstvom što i je cilj EU fondova,

potaknuti poljoprivrednike da se ostanu baviti poljoprivredom jer je to ono što su radili cijeli život i u čemu su dobri. Nakon potpisivanja ugovora postoji rok od 5 godina gdje se mora obavljati sve što je navedeno u mjeri i gdje korisnik moram posjedovati sve kupljeno iz mjere. Ovo je jedna pozitivna priča o poticanju Europske unije i Republike Hrvatske na bavljenje poljoprivredom i ostanku na selu.

4. ZAKLJUČAK

Hrvatska poljoprivreda se dugi niz godina suočava i bori s raznim problemima. Od nestabilnog tržišta, ekonomskih kriza do raznih vremenskih nepogoda. Također se suočava i s depopulacijom sela i urbanizacijom. Svjesni svih tih elemenata koji utječu na razvoj poljoprivredne djelatnosti Republika Hrvatska i Europska unija započeli su obnovu poljoprivrede i ruralnog razvoja.

Započeti su mnogi projekti kojima bi se vratili mladi na selo, potakli razvoj i udruživanje poljoprivrednih gospodarstava te pružili nova radna mjesta. Kroz sufinanciranja, izdavanja mjera i potpora počeli su se razvijati poljoprivredna gospodarstva te povratak ljudi na selo. Iako je sve to još uvijek nedovoljno iskorišteno napori Republike Hrvatske i Europske unije se vide. Mnogo mladih ljudi se uz pomoć potpora ohrabrilo i započelo svoj vlastiti posao.

Poljoprivredna djelatnost nije bitna samo za pojedinca nego i za cijelu državu. Potrebno je poljoprivredu dovesti do toga da bude održiva, stabilna, konkurenta, da nam se osigurava dugoročna opskrbljenost visokokvalitetnom hranom te da pojačamo socioekonomsku strukturu ruralnog područja.

Upravo održivosti i stabilnosti poljoprivrede pomažu i potpore Europske unije. Potpore Europske unije motiviraju mlade poljoprivrednike za daljnje napredovanje i proširivanje svojega gospodarstva.

Potrebno je iskoristiti mogućnosti koje nudi Europska unija kako bi Republika Hrvatska imala svoje proizvode i proizvodnju. Tako bi država imala stabilniju poljoprivredu te manje zagađeniji okoliš.

5. POPIS LITERATURE

1. Enciklopedija (2024): Voćarstvo. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/vocarstvo>, pristupljeno 25.06.2024.
2. APPRRR (2024): O nama. Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju; <https://www.apprrr.hr/o-nama/>, pristupljeno 02.07.2024.
3. ARKOD 2024): O nama. Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju; <https://arkod.hr/o-nama/>), pristupljeno 02.07.2024.
4. Defilippis, J. (2005). Razvoj obiteljskih gospodarstava Hrvatske i zadrugarstvo. Sociologija sela. 43 (2005) 167 (1): 43-59.
5. FADN (2024): Sustav poljoprivrednih knjigovodstvenih podataka (engl. Farm Accountancy Data Network - FADN, <https://fadn.mps.hr/>), pristupljeno 10.07.2024.
6. Godišnje izvješće (2023): Godišnje izvješće o stanju poljoprivrede u 2022. godini. Ministarstvo poljoprivrede, Zagreb, 2023. https://poljoprivreda.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/poljoprivredna_politika/zeleno_izvjescje/2023_11_16%20Zeleno%20izvjescje%202022%20web.pdf
7. Ministarstvo poljoprivrede (2024): Kalkulator za izračun EVPG-a. Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva; <https://poljoprivreda.gov.hr/istaknute teme/poljoprivreda-173/poljoprivredna-politika/kalkulator-za-izracun-evpg-a/1375>, pristupljeno 29.06.2024.
8. Popović, S. (2018): Analiza EU fondova namijenjenih ruralnom razvoju sa primjerom vlastitog OPG-a. Specijalistički diplomski rad. Visoka poslovna škola Libertas, Zagreb, str. 100,
9. Pravilnik (2023): Pravilniku o Upisniku obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava. Ministarstvo poljoprivrede, (NN 80/2023); https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2023_07_80_1267.html, pristupljeno 28.06.2024.
10. Ruralni razvoj (2024): Program ruralnog razvoja 2014. - 2020. godine. <https://ruralnirazvoj.hr/prr-2014-2020/>, pristupljeno 10.07.2024.
11. Strateški plan (2023): Strateški plan Zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske 2023.-2027., pdf; <https://ruralnirazvoj.hr/sp-zpp/>, pristupljeno 05.07.2024.

12. Zakon (2023.): Zakonu o obiteljskom poljoprivrednom obiteljskom gospodarstvu. NN 29/18,
32/19, 18/23)

POPIS TABLICA

Tablica 1. Razredi ekonomske veličine poljoprivrednog gospodarstva, u eurima.....	11
Tablica 2. Ukupna proizvodnja voća u Republici Hrvatskoj.....	16
Tablica 3. Samodostatnost Hrvatske u proizvodnji odabranih vrsta voća u %.....	17
Tablica 4. Proizvodnja voća Republike Hrvatske iskazana u tonama za 2022. i 2023. godinu.....	17

POPIS SLIKA

Slika 1. Prva stranica Upisnika obiteljskih poljoprivredni gospodarstava.....	8
Slika 2. Prikaz EVPG kalkulatora.....	10
Slika 3. ARKOD preglednik.....	12